

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА



Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Степановська Марина Ігорівна
здобувачка вищої освіти 4-го курсу
факультету судового та міжнародного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

СПІЛЬНА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ ЄС В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Процеси глобалізації, що зміцнюють взаємозв'язок між внутрішньою та зовнішньою політикою практично всіх країн світу, стали актуальними на межі ХХ-ХХІ століть і спонукали до активізації європейської інтеграції. Формування та реалізація спільної зовнішньої та безпекової політики Європейського Союзу (ЄС) стали її невід'ємною складовою.

Європейське політичне співробітництво (ЕРС), яке було неформально започатковане державами-членами в 1970 році, отримало інституційне закріплення згідно з Єдиним європейським актом 1987 року. Це співробітництво забезпечувало механізми для консультацій між країнами-членами з питань загальної зовнішньої політики.

На початку 1990-х років, у контексті геополітичних змін у Європі (возз'єднання Німеччини, розпад Радянського Союзу, ліквідація Варшавського договору) та зростання націоналістичної напруженості на Балканах, яка в результаті призвела до розчленування Югославії, країни Союзу вирішили створити «спільну зовнішню політику» на основі положень Маастрихтського договору (1993 року) [1].

Спільна зовнішня і безпекова політика (СЗБП) є важливим компонентом Європейського Союзу і постійно впливає на процеси, які відбуваються як на наднаціональному рівні, так і в окремих країнах ЄС. Складні механізми функціонування ЄС потребують уважного аналізу, оскільки саме через них приймаються рішення та реалізуються ініціативи, важливі для світової спільноти, особливо у сфері оборони. Різноманітні тлумачення відносин між державами-

учасницями, союзниками по НАТО та країнами, що не входять у ці структури, можуть призводити до загострення протиріч і формування вогнищ напруженості на континенті.

Спільна зовнішня і безпекова політика Європейського Союзу – це форма співпраці між країнами Союзу, спрямована на реалізацію зовнішньополітичних інтересів, забезпечення безпеки та оборони в межах ЄС.

Вивчення ключових етапів формування СЗБП дозволяє не лише зрозуміти суть цього важливого аспекту європейської інтеграції, а й усвідомити сенс та вплив спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС на сучасні тенденції перегляду світового устрою.

Необхідність розробки власної політики безпеки для ЄС виникла, з одного боку, через відсторонення США від підтримки балансу сил у Європі після завершення Холодної війни, а з іншого – у зв'язку з численними кризами, на які Євросоюз виявився неготовим відповісти [2].

Першою такою кризою стало розпад Югославії та жорстокі конфлікти між її республіками. Європейський Союз сприйняв цю ситуацію як можливість продемонструвати свою компетентність як міжнародного актора та звільнити США від завдання підтримки безпеки в Європі. Проте запобігти розпаду держави не вдалося. В результаті, ЄС усвідомив свої інституційні та військові обмеження і спробував подолати їх через створення Спільної зовнішньої та безпекової політики.

У науковій літературі існують різні підходи до періодизації процесу формування зовнішньої та безпекової політики ЄС. Більшість дослідників пов'язують ці етапи з конкретними нормативними змінами, що відбувалися у рамках установчих договорів ЄС. На періодизацію також впливають значні події, такі як фінансові кризи, «арабські революції» 2011 року, Євромайдан в Україні (2013-2014 роки) та сучасна війна, загострена масштабним вторгненням 2022 року.

У сучасному світі, де глобальні виклики стають дедалі більш комплексними, Спільна зовнішня політика та політика безпеки Європейського Союзу набувають

особливої актуальності. Сучасні загрози, такі як тероризм, кіберзагрози, енергетична безпека, збройні конфлікти та зміни клімату, вимагають від ЄС чіткої та злагодженої відповіді. Тому важливо розглянути основні виклики, з якими стикається ЄС, та оцінити ефективність його спільної зовнішньої політики і політики безпеки у відповідь на ці виклики.

Першим і, мабуть, найзначнішим викликом є тероризм. Після серії терактів у європейських містах, таких як Париж та Брюссель, ЄС змушений був переосмислити свої підходи до безпеки. Необхідність посилення співпраці між країнами-членами у сфері обміну розвідданими та правоохоронної діяльності стала невідкладною. Введення Європейської прокуратури та ініціативи на кшталт «Європейського порядку денного безпеки» стали важливими кроками у цій сфері [3].

Другим викликом є кіберзагрози. Сучасні технології значно ускладнили забезпечення безпеки. Кібернапади, які можуть бути спрямовані не лише на державні установи, а й на критичну інфраструктуру, вимагають від ЄС розробки спільної стратегії для захисту своїх цифрових кордонів. Відповідь на ці виклики потребує інтеграції нових технологій і навчання фахівців.

Спільна зовнішня політика ЄС покликана забезпечити єдність і цілісність дій країн-членів на міжнародній арені. Основним інструментом для реалізації цієї політики є Європейська служба зовнішніх справ (ЄСЗС), яка координує дії ЄС у сфері зовнішніх відносин. У відповідь на кризи, такі як війна в Сирії або конфлікт в Україні, ЄС демонструє готовність до активних дій: введення санкцій, надання гуманітарної допомоги, а також участь у миротворчих місіях.

Проте, існують виклики в досягненні консенсусу серед країн-членів. Різні національні інтереси часто призводять до розбіжностей у поглядах на зовнішню політику. Наприклад, питання відносин з Росією викликали значні дебати всередині ЄС. Деякі країни виступають за жорсткі санкції, тоді як інші намагаються зберегти діалог.

Таким чином, спільна зовнішня політика та політика безпеки Європейського Союзу повинні бути адаптовані до нових реалій та викликів. Важливість

міжнародної співпраці, підвищення безпеки на внутрішньому рівні та використання нових технологій вимагають від країн-членів узгоджених дій. Лише спільними зусиллями ЄС зможе ефективно реагувати на сучасні загрози та підтримувати стабільність у регіоні та за його межами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мельник О. Нова модель безпеки в Європі: чим допоможе Україні стратегія «компас». 2022. URL : <https://razumkov.org.ua/statti/nova-model-bezpeky-vyevropi-chym-dopomozhe-ukraini-strategiia-kompas>.
2. A Strategic Compass for Security and Defence. 2022. URL : <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/en/pdf>.
3. Мартинов А. Оборонна політика Європейського Союзу на сучасному етапі. Європейські історичні студії. 2018. No 10. URL: <http://doi.org/10.17721/2524-048X.2018.10.8-28>.

Ключові слова: ЄС, зовнішня політика, безпека, європейська інтеграція, сучасні загрози, міжнародна співпраця.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Сурілова Олена Олексіївна.

ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В СФЕРІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ.....	456
Максимчук Арина Юріївна	
ВПЛИВ ЛІСАБОНСЬКОГО ДОГОВОРУ НА РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙ ЄС.....	462
Мойсеєнко Дар'я Кирилівна та Саргсян Ангеліна Арамівна	
ІНСТИТУЦІЙНА СТРУКТУРА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ЕТАПИ ТА РОЗВИТОК.....	466
Плехова Марина Віталіївна	
«БЛАКИТНА КАРТА» ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНОЇ РОБОЧОЇ СИЛИ КРАЇНАМИ-ЧЛЕНАМИ ЄС.....	470
Пономарчук Вікторія Ігорівна	
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СТАНДАРТІВ GDPR НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ ТА В УКРАЇНІ.....	475
Савчук Вікторія Валентинівна	
РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОТРИМАННЯ КОНКУРЕНТНОГО ПРАВА.....	479
Сідельникова Єлизавета Русланівна	
ІСТОРІЯ І ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ЄС.....	482
Сорока Тетяна Олександрівна та Суниця Яна Сергіївна	
РОЗВИТОК ТА ВАЖЛИВІСТЬ ЦИФРОВОГО РИНКУ ЄС.....	487
Степановська Марина Ігорівна	
СПІЛЬНА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ ЄС В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ.....	491
Суйчимезова Вікторія Олександрівна	
ШЕНГЕНСЬКА ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ.....	495
Тітенко Руслана Русланівна	
СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА ДЕРЖАВ-УЧАСНИЦЬ.....	499
Череповська Ксенія Дмитрівна	
ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА.....	502
Чудімова Анастасія Валеріївна та Радецька Мирослава Валеріївна	